

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Діалектне слово в тексті і словнику

Освітня програма: **“Українська мова і література”
Перший (бакалаврський рівень)**

Спеціальність: **035 Філологія
035.01 Українська мова та література**

Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	“Діалектне слово в тексті і словнику”
Викладач	доктор філологічних наук, професор Грещук Василь Васильович
Контактний телефон викладача	050-519-18-67
E-mail викладача	ukrinst.pu.if@gmail.com
Формат дисципліни	денна
Обсяг дисципліни	90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення загальнометодологічних аспектів індивідуальних науково-пошукових робіт
2. Анотація до курсу	
<p>Однією із найактуальніших проблем сучасного мовознавства є використання діалектного слова в художньому тексті та його лексикографічне опрацювання. Освітні компоненти ОП “Філологія”, що становлять її обов'язкову частину лише дотично і частково порушують зазначену проблему. Між тим, знання закономірностей входження діалектизмів у художню мову та їх функціонування, а також теоретичні та практичні аспекти лексикографічної інтерпретації діалектних слів, в тому числі й у їх функціях у художньому тексті, є важливим компонентом підготовки бакалаврів-філологів. Пропонований курс покликаний поглибити підготовку бакалаврів з проблем взаємодії місцевих діалектів і української літературної мови та лексикографічних технологій у ділянці діалектного слова.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу – вивчити закономірності входження діалектних слів в українську художню мову та питання лексикографічного опрацювання діалектизмів.</p> <p>Основні цілі вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – простежити історію та шляхи входження діалектного слова в українську художню мову; – окреслити корпус художніх текстів, у яких використано діалектні одиниці (на матеріалі текстів на гуцульську тематику); – вивчити функції діалектизмів у мові української художньої літератури; – навчити студентів збирати, систематизувати та науково-лінгвістично інтерпретувати діалектну лексику в художніх текстах; – ознайомити студентів із історією словникового опрацювання діалектних слів із ареалу південно-західного наріччя; – з'ясувати наукові засади створення та принципи укладання словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові». 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення курсу студент повинен набути таких компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність працювати в команді та автономно; – здатність бути критичним і самокритичним; – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; – здатність проведення досліджень на належному рівні; – здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається; – усвідомлення історії та шляхів входження діалектних слів у мову української художньої літератури; – здатність виявляти та аналізувати функції діалектизмів у художній мові; – здатність до збирання, систематизації та лінгвістичної інтерпретації діалектної лексики 	

<p>в художніх текстах;</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність вільно оперувати спеціальною лінгвістичною термінологією для розв'язання професійних завдань; – усвідомлення засад і технологій створення словників лексики та фраземіки окремих діалектів в українській художній мові; – здатність застосовувати набуті знання про функціонування діалектного слова в художньому тексті та засади створення словника мови одного діалекту в художній мові у науково-дослідній і навчально-методичній роботі, у своїй майбутній професійній діяльності. 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			12		
практичні заняття			18		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
7	035 “Філологія” 035.01 “Українська мова і література”	4	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Літера- тура	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Тема 1. Історія становлення нової української літературної мови. Роль територіальних діалектів у формуванні лексикону літературної мови</p> <p>1. І. Котляревський і витоки формування нової української літературної мови. 2. Роль Тараса Шевченка в розвитку української літературної мови. 3. Формування нової української літературної мови в Галичині. 4. Роль територіальних діалектів у процесі становлення лексики нової української літературної мови.</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>4, 12, 31, 32.</p>	<p>2 год, 2 год,</p>	<p>4 бали 4 бали</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
			<p>Опрацювати відповідні наукові джерела</p>		
<p>Тема 2. Діалектне слово в художньому тексті. Функції діалектизмів</p> <p>1. Закономірності</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна</p>	<p>4, 12, 23, 26, 27, 29, 33.</p>	<p>2 год, 2 год, 4 год.</p>	<p>3 бали 3 бали</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>використання діалектних слів в українській художній мові.</p> <p>2. Номінативно-пізнавальна функція діалектних слів у художньому тексті.</p> <p>3. Діалектизми як засіб досягнення мовної експресії.</p> <p>4. Функція індивідуалізації персонажа літературного твору.</p> <p>5. Діалектизми у функції забезпечення художньої переконливості та етнографічної достовірності.</p> <p>6. Функція діалектизмів, яка виявляється в типізації мови персонажів.</p> <p>7. Функція збагачення літературної мови.</p>	робота		Опрацювати відповідні наукові джерела		
<p>Тема 3.</p> <p>Типологія взаємозв'язків української літературної мови і територіальних діалектів.</p> <p>1. Проблема типології взаємозв'язків діалектного мовлення і мови художньої літератури.</p> <p>2. Вкраплення діалектизмів у канву літературної мови в художньому тексті.</p> <p>3. Інкрустація в літературну мову стилізованого під певну говірку мовлення персонажів.</p> <p>4. Літературно-діалектна диглосія в текстах із літературною мовою на західноукраїнській основі.</p>	лекція, практичне заняття, самостійна робота	1, 3, 4, 12, 30.	<p>2 год, 2 год,</p> <p>4 год.</p> <p>Опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>3 бали</p> <p>3 бали</p>	Протягом семестру згідно з розкладом занять

5. Діалект у ролі літературної мови.					
<p>Тема 4. Гуцульський діалект у мові української художньої літератури. Мовний феномен Марка Черемшини.</p> <p>1. Початковий етап використання гуцульського говору в українській художній літературі. 2. Гуцульський говір у мові української художньої літератури початку і першої половини ХХ ст. 3. Гуцульський говір у ролі літературної мови. 4. Гуцульський говір в мові сучасної української літератури. 5. Особливості використання та художні функції гуцульських діалектизмів у белетристичних текстах.</p>	лекція, практичне заняття, самостійна робота	1, 2, 3, 4, 10, 12, 19, 23, 28, 29, 31.	2 год, 2 год, 4 год.	3 бали 3 бали	Протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 5. Мова новел Василя Стефаника: покутський діалект чи літературна мова.</p> <p>1. Західноукраїнський варіант української літературної мови. 2. Лінгвістична дискусія з приводу мови новел В. Стефаника. 3. Покутський діалект і мова новел В. Стефаника. 4. Характеристика різнорівневих діалектних одиниць у мові персонажів новел В. Стефаника. 5. Авторська мова новел В. Стефаника і покутський діалект.</p>	лекція, практичне заняття, самостійна робота	4, 12, 22, 23, 28, 31.	2 год, 2 год, 4 год.	3 бали 3 бали	Протягом семестру згідно з розкладом занять

<p>Тема 6. Бойківський діалект у мові української художньої літератури. 1. Бойківський діалект у ранній творчості І. Франка. 2. І. Франко про діалектну лексику як важливе джерело поповнення словникового складу української літературної мови. 3. Бойківські лексичні діалектизми в циклі «Бориславські оповідання». 4. Аналіз мовних виправлень І.Франка у другій редакції повісті «Петрії і Довбушуки».</p>	<p>практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>4, 12, 23, 28, 31, 33.</p>	<p>2 год, 4 год. Опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>3 бали 3 бали</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 7. Надністрянські діалектні риси в українській художній мові. 1. Надністрянський діалект – основа формування західноукраїнського варіанту літературної мови. 2. Надністрянські діалектні риси у збірці «Русалка Дністровая». 3. Надністрянський говір у мові української художньої прози ХІХ – першої половини ХХ ст. 4. Надністрянський говір в українській художній прозі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.</p>	<p>практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>4, 8, 9, 12.</p>	<p>2 год, 4 год. Опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>3 бали 3 бали</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 8. Наукові засади створення і принципи укладання словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній</p>	<p>лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>5, 12, 13, 18.</p>	<p>2 год, 2 год, 4 год.</p>	<p>4 бали 4 бали</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>мові».</p> <p>1. Історія лексикографічного вивчення гуцульської діалектної лексики.</p> <p>2. Проблеми лексикографічного опрацювання діалектного слова в художній мові.</p> <p>3. Принципи укладання словника «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові».</p> <p>4. Структура словникової статті та семантична характеристика реєстрового слова.</p> <p>5. Фраземіка у словнику.</p>			<p>Опрацювати відповідні наукові джерела</p>		
<p>Тема 9.</p> <p>Словник «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові» як джерело пізнання культури гуцулів.</p> <p>1. Лексика як репрезентант культури етносу та джерело знань про культуру в цілому.</p> <p>2. Відображення у словнику «Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові» культури відгінного пастухування гуцулів.</p> <p>3. Лексикографічне опрацювання діалектної побутової лексики і традиційно-побутова культура гуцулів.</p> <p>4. Діалектна гуцульська обрядова лексика у словнику в її культурнозначущій функції.</p> <p>5. Світогляд і вірування гуцулів у словникових</p>	<p>практичне заняття,</p> <p>самостійна робота</p>	<p>4, 6, 7, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18.</p>	<p>2 год,</p> <p>4 год.</p> <p>Опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>4 бали</p> <p>4 бали</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

семантичних характеристик «непростих» та міфологічних істот.					
Підготовка пошуково-дослідної роботи із виявлення діалектних одиниць у тексті та їх лінгвістична інтерпретація.	самостійна робота	1, 3, 12, 13, 18, 23, 31.	24 год	30 балів	Протягом семестру
Захист пошуково-дослідної роботи із виявлення діалектних одиниць у тексті та їх лінгвістична інтерпретація.	самостійна робота		2 год	10 балів	

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт “9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» [Режим доступу: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2018/04/Polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu-v-DVNZ-%c2%abPrykarpatskyi-natsionalnyi-universytet-imeni-Vasyliia-Stefanyka%c2%bb.pdf]). Загальні 100 балів включають: 30 балів за практичні заняття; 30 балів за самостійну роботу; 40 балів за підсумкову залікову роботу.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично довершене висвітлення питань.
Практичні заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.

7. Політика курсу

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83-%D1%83-%D0%94%D0%92%D0%9D%D0%97-%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82-%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96-%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8F-%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf?fbclid=IwAR2OZ7ieedYbWar3YLAu5arEPfHIWJvA8ahWmpL0DcN6M2XR7GPFip0uT8>

Положення

2

https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc?fbclid=IwAR14PNKG9iKdUn4Njsj0X0rOCZr7YVFeNGdlgE3J2alaDNSc_GiizOs3_NQ

8. Рекомендована література

- Грещук Василь. Гуцульський діалект у мові української художньої літератури. *Українознавчі студії*. 2001. № 3. С. 3–10.
- Грещук Василь. Мовний феномен новел Марка Черемшини. *Українознавчі студії*. 2002–2003. № 4–5. С. 3–14.
- Грещук Василь. Територіальні діалекти і мова художньої літератури: типологія зв'язків. *Матеріали VI Міжнародного з'їзду українців. Мовознавство* : зб. наук. статей. Київ–Донецьк. 2008. Кн. 5. С. 429–440.
- Грещук Василь, Грещук Валентина. Південно-західні діалекти в українській художній мові. Нарис. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного

- університету ім. Василя Стефаника, 2010. 309 с.
5. Грещук Василь. Лексична картотека словника “Гуцульська діалектна лексика в українській художній мові”: принципи формування. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія*. Випуск XXV–XXVI. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. С. 42–45.
 6. Грещук Василь. Культура традиційного гірського пастухування в українському діалектному словотворенні. *Відображення історії та культури народу в словотворенні : Доповіді XII Міжнародної наукової конференції Комісії зі слов'янського словотворення при Міжнародному комітеті славистів 25-28 травня 2010 р. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 373–381.*
 7. Грещук Василь. Словник “Гуцульська діалектна лексика в українській художній мові” як джерело пізнання культури гуцулів. *Мовознавчі студії. Випуск 3 : Діалект у лінгвокультурологічному просторі* (За матеріалами Міжнародної наукової конференції на пошану 100-річчя від дня народження професора Гаврила Шила). Дрогобич : Швидкодрук, 2010. С. 59–68.
 8. Грещук Василь, Грещук Валентина. Наддністрянський діалект у мові новел та оповідань Богдана Голода. *Рідне слово в етнокультурному вимірі : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*. Дрогобич : Посвіт, 2011. С.93–102.
 9. Грещук Василь, Грещук Валентина. Наддністрянські діалектні риси в мові прози Богдана Голода. *Діалектна мова : сучасний стан і перспективи дослідження*. Програма, матеріали та тези доповідей всеукраїнських наукових читань, присвячених пам'яті діалектолога Валентини Прокопенко. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. С. 64–65.
 10. Грещук Василь. Гуцульський діалект у мові сучасної української літератури. *Українознавчі студії*. 2012-2013. № 13–14. С. 3–11.
 11. Грещук Валентина. *Ватра й ватаг* у мовній картині світу гуцулів крізь призму художньої мови. *Граматичні студії : збірник наукових праць: Донецький національний університет : наук. ред. А. П. Загнітко*. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. С.157–160.
 12. Грещук Василь, Грещук Валентина. Діалектне слово в тексті та словнику : монографія. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2015. 372 с.
 13. Грещук Василь. Гуцульська діалектна лексика і фраземіка в українській художній мові: лексикографічне опрацювання. *Slavica Wratislaviensia*. 2017. №164. S.91–103.
 14. Грещук Валентина. Діалектизм *плай* у словнику “Гуцульська діалектна лексика в українській художній мові”. *Граматичні студії : зб. наук. праць / Донецький національний університет імені Василя Стуса; наук. ред. А.П. Загнітко*. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. Вип.3. С.119–122.
 15. Грещук В., Грещук В. Мовна картина світу крізь призму художньої мови. Полонина. *Рідне слово в етнокультурному вимірі : зб. наук. праць / Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*. Дрогобич : Посвіт, 2018. С. 28–38.
 16. Грещук Василь. Мовна картина світу гуцулів крізь призму художньої мови. Вуйко. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. Івано-Франківськ : Івано-Франківський осередок Наукового Товариства ім. Шевченка, 2019. № 3(55). С. 55–62.
 17. Грещук Василь, Грещук Валентина. Гуцульська мовна картина світу крізь призму мови художньої літератури. Трембіта. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Вип. 46. Івано-Франківськ, 2019. С.9–15.
 18. Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові. Словник : У 2 т. / Відповідальний редактор Василь Грещук. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2019. Т.1. 584 с.
 19. Жилко Ф. Т. Мова новел Марка Черемшини. *Українська мова і література в школі*. 1954. №4. С. 20–31.

20. Загнітко Анатолій. Лінгвістика тексту : Теорія і практицизм. Науково-навчальний посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
21. Калнынь Л. Э. Включение диалектизмов в художественный текст как разновидность контакта между диалектной и литературной формами русского языка. *Вопросы языкознания*. 1998. №6. С. 58–68.
22. Кисілевський Кость. Надпрутський говір Стефаникових персонажів : Матеріали до словника. *Українське мовознавство в останній добі*. Рим, 1973. С.153–189.
23. Кобилянський Б. В. Діалект і літературна мова. Київ : Радянська школа. 1960. 276 с.
24. Матвіяс І. Г. Діалектна основа мови в творах Івана Франка. *Мовознавство*. 2003. №1. С. 11–16.
25. Матвіяс І. Г. Діалектна основа мови в творах Лесі Українки. *Культура слова*. 2001. Вип. 59. С. 11–14.
26. Мукаржовский Я. Литературный язык и поэтический язык. *Пражский лингвистический кружок* : сборник статей. Москва : Прогресс, 1967. С. 406–431.
27. Оссовецкий И. А. Диалектная лексика в произведениях советской художественной литературы 50–60-х годов. *Вопросы языка современной русской литературы*. Москва : Наука, 1971. С. 301–385.
28. Петричний І. З. Лише діалект чи літературна мова і діалект? *Питання українського мовознавства*. Львів. 1962. Кн. 5. С. 130–140.
29. Станівський М. Діалектне забарвлення мови Юрія Федьковича. *Питання історії і діалектології східнослов'янських мов* : [наукові записки Чернівецького державного університету: серія філологічних наук]. Львів : Вид-во Львівського університету, 1961. Т. 42. Кн. II. С. 62–86.
30. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под. ред. М. Н. Кожинной. Москва : Наука, 2003. 696 с.
31. Франко І. Літературна мова і діалекти. *Франко І. Я. Зібрання творів : У 50 т.* Київ : Наук. думка, 1982. Т. 37 : Літературно-критичні праці (1906-1908). С. 205–210.
32. Франко І. Я. Михайло П[етрович] Старицький. *Франко І. Я. Зібрання творів : У 50 т.* Київ : Наукова думка, 1982. Т. 33. С. 230–277.
33. Ціхоцький І. Мова прози Івана Франка (стилістичні новації). Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Франка, 2006. 280 с.

Викладач: доктор філологічних наук, професор *Грещук Василь Васильович*